

Nr 1488

av herr Fälldin m. fl.

om begränsningar i fjärde pensionsfondsstyrelsens rätt att köpa aktier, m. m.

Riksdagen fattade förra året beslut om inrättande av en fjärde AP-fond, vars uppgift skall vara att placera medel i aktier. Placeringarna, som huvudsakligen skall avse börsnoterade företag, skall till att börja med hållas inom en ram på 500 miljoner kronor. Detta belopp kan dock utan riksdagens hörande utökas genom beslut av Kungl. Maj:t.

De regler som riksdagen antog avvek på flera väsentliga punkter från det förslag som kapitalmarknadsutredningen ursprungligen hade lagt fram. Liksom i fråga om försäkringsbolagen borde enligt utredningen gälla, att fonden inte skulle få förvärva större del av aktiestocken i ett bolag än som svarar mot 5 procent av röstetalet för samtliga aktier. I motsats till det slutliga beslutet hade utredningen också föreslagit, att fonden skulle leverera in uppburna utdelningar till de övriga tre delfonderna i proportion till dragningen i dessa. På så sätt skulle även fjärde fonden komma att bidra till pensioneringen, fast på indirekt väg.

Kapitalmarknadsutredningen fäste mycket stor vikt vid att riksdagen skulle ges goda möjligheter till avgörande, kontroll och insyn i fråga om AP-fondsmedlens användning som aktiekapital. Rambeloppet 500 miljoner kronor borde beslutas av riksdagen, och framtida utvidgningar av rambeloppet skulle kunna ske först efter riksdagsbeslut. Vidare föreslog utredningen att fjärde fonden skulle bli föremål för en årligen återkommande riksdagsbehandling i fasta former.

Kapitalmarknadsutredningen hade som sin grundsyn att AP-fonden, ehuru den förvaltar allmänna medel, i sin egenskap av kapitalplacerande institution inte kan bära ett sådant politiskt ansvar som förbindes med ett ökat samhällsinflytande i näringslivet. Med de nu fastställda reglerna kan emellertid fjärde AP-fonden bli ett centralt näringspolitiskt styrmedel. Inflytandet över medlens användning koncentreras till en ny AP-fondsstyrelse, vars elva ledamöter skall utses av regeringen och ta direktiv från regeringen. Det innebär en centralstyrning av företagspolitiken på arbetsplatserna, en centralreglering av investeringar, produktionsprocesser, maskiner och arbetskraft. Dessutom är det en näringspolitik helt utanför riksdagens direkta inflytande och kontroll. Det kan inte råda något tvivel om att en sådan centralisering måste leda till minskad effektivitet i näringslivet.

I en partimotion från centerpartiet i anslutning till förra årets riksdagsbeslut (1973:1957) framhöll vi att det är angeläget och nödvändigt att AP-fondsmedel utnyttjas som riskbärande kapital i näringsliv för att industriell expansion och ökad sysselsättning skall kunna främjas.

Men tillförseln måste ske i decentraliserade former.

Vi föreslog därför att riksdagens beslut i huvudsak skulle grundas på kapitalmarknadsutredningens förslag. Det övervägande antalet remissinstanser hade uttryckt samma mening.

Vi vidhåller fortfarande den uppfattning som vi gav uttryck för förra året. De av riksdagen antagna reglerna för den nyinrättade fjärde AP-fonden bör därför enligt vår uppfattning ändras på några viktiga punkter. Det fastställda rambeloppet för fondens aktieplaceringar bör inte få höjas utan särskilt beslut av riksdagen. Vidare bör fonden inte få förvärva aktier i ett och samma bolag till större andel än motsvarande 5 procent av röstetalet för samtliga aktier i bolaget. Reglerna blir då i överensstämmelse med vad som gäller för försäkringsbolagen.

Vidare bör riksdagen på sätt som kapitalmarknadsutredningen föreslog ha kontroll över och insyn i AP-fondsmedlens användning som aktiekapital. Fjärde fonden bör sålunda bli föremål för en årligen återkommande riksdagsbehandling. Förvaltnings- och revisionsberättelse skall överlämnas till riksdagens behandling. En årlig sakgranskning skall vidare utföras av ett särskilt granskningsorgan på fem personer, varav fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret skall utse två ledamöter vardera.

Som kapitalmarknadsutredningen framhöll i sitt betänkande, är koncentrationstendenserna på olika områden genom AP-fondens dominans redan utomordentligt starka. De ökade möjligheter som nu föreligger att utnyttja AP-medlen som riskvilligt kapital i näringslivet får inte leda till att centraliseringen förstärks ytterligare. En sådan utveckling kan bäst förebyggas genom de av oss föreslagna begränsningarna i fondens rätt att köpa aktier.

Med hänvisning till vad som har anförts i motionen hemställer vi att riksdagen beslutar

1. att för fjärde AP-fonden liksom för försäkringsbolagen skall gälla, att aktier inte får förvärfvas till större andel i varje enskilt bolag än att röstetalet för aktierna utgör högst 5 procent av röstetalet för samtliga aktier,
2. att utvidgningar av rambeloppet för fjärde AP-fondens aktieplaceringar utöver beslutade 500 miljoner kronor får ske först efter riksdagens medgivande i varje särskilt fall,

3. att fjärde AP-fondens verksamhet årligen skall underställas riksdagens granskning på sätt kapitalmarknadsutredningen förordade, i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 26 januari 1974

THORBJÖRN FÄLLDIN (c)

JOHANNES ANTONSSON (c)

TORSTEN BENGTSO (c)

i Jönköping

JAN-IVAN NILSSON (c)

i Tvrårlund

ELVY OLSSON (c)

i Hölö

THORSTEN LARSSON (c)

i Staffanstorp

BENGT SJÖNELL (c)

ANNA-LISA NILSSON (c)

i Kristianstad

KARIN SÖDER (c)

FRITZ BÖRJESSON (c)

i Glömminge

ERIC CARLSSON (c)

i Vikmanshyttan

RUNE GUSTAVSSON (c)

i Alvesta

LENNART MATTSSON (c)

i Lane-Herrestad

SONJA FREDGARDH (c)

BERTIL JONASSON (c)

